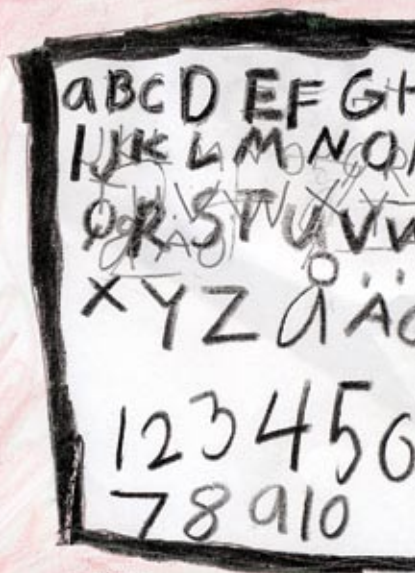

Kylässä koulussa

- JÄRJESTÖJEN
KOULUVIERAILUOPAS
KANSAINVÄLISYYSKASVATUKSEEN

Finlands FN-förbund | UN Association of Finland

suomen yk liitto

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

Kylässä koulussa -oppaan työstämiseen

osallistuneet järjestöt:

SUOMEN YK-LIITTO

KEPA RY

PLAN SUOMI SÄÄTIÖ

AMNESTY INTERNATIONAL

SETA RY

TAKSVÄRKKI RY

SUOMEN UNICEF

NUORTEN AKATEMIA

Suuret kiitokset myös kaikille opasta kommentoineille!

Toimitus: Anu Lähde

Graafinen suunnittelu: Tero Juuti

Kannen kuva: Mirva 7 v.

ISBN: 978-952-200-100-9

2008

Kylässä koulussa

- JÄRJESTÖJEN
KOULUVIERAILUOPAS
KANSAINVÄLISYYSKASVATUKSEEN

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Kouluvierailutoiminnan pelisäännöt.	6
3.	Hyviä kouluvierailukäytäntöjä	10
3.1	Tilauspyyntökäytännöt ja kouluvierailuista sopiminen	10
3.2	Opetussuunnitelmien huomioiminen	11
3.3	Kouluvierailujen suunnittelu ja tavoitteet	13
3.4	Yksittäisen kouluvierailun rakentaminen	17
3.5	Seuranta ja palaute	20
4.	Järjestön ja kouluvierailijoiden väliset suhteet	23
4.1	Kouluvierailijoiden rekrytointi	23
4.2	Kouluvierailijoiden koulutus ja tuki	24
5.	Tietoa opettajille kouluvierailuista.	26

Liitteet

Liite 1:	Tuntisuunnitelmamalli	28
Liite 2:	Itsearviointilomake kouluvierailijoille	29
Liite 3:	Palautelomake oppilaille	30
Liite 4:	Palautelomake opettajille.	31

1.

Johdanto

KOULUVIERAILUJEN kysynnän ja tarjonnan kasvaessa esiin on noussut tarve sopia kansalaisjärjestöjen ja koulujen yhteisistä suuntalinjoista onnistuneen kouluvierailuyhteistyön saavuttamiseksi. Tämä ohjeistus on luotu työkaluksi edistämään kansainvälisyyskasvatusta tekevien kansalaisjärjestöjen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä. Lisäksi tavoitteena on varmistaa kouluvierailujen eettisyys ja asianmukaisuus. Oppaan tarjoaman tiedon avulla järjestöt pystyvät tukemaan koulujen kansainvälisyyskasvatusta mahdollisimman hyvin ja koulut saavat järjestöjen asiantuntijuuden ja resurssit käyttöönsä entistä paremmin. Kansainvälisyyskasvatuksen toteutuminen osana opetussuunnitelmaa on koulujen vastuulla, mutta järjestöt voivat tuoda opetukseen lisäarvoa.

Opas on suunnattu ensisijaisesti järjestöjen käyttöön edistämään kouluvierailukäytäntöjen suunnittelua ja vierailujen onnistumista. Opasta voivat hyödyntää myös kouluvierailijat ja opettajat. Tämän lisäksi opas soveltuu hyvin tukemaan järjestöjen muuta vierailutoimintaa. Oppaan tarkoituksena on toimia ajatusten herättäjänä sekä työkaluna järjestöjen kouluvierailujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Oppaan sisällöt käsittelevätkin suuntaa-antavia pelisääntöjä, joita jokainen järjestö voi muokata omiin tarpeisiinsa sopivaksi.

Opas pohjautuu Opetusministeriön luomaan Kansainvälisyyskasvatus 2010 -strategiaan (2007), jossa tuodaan esille tarve luoda laatukriteeristö hyvälle koulujen ja järjestöjen väliselle yhteistyölle. Oppaan sisältö on tämän perusteella rajattu kouluvierailutoimintaan, joka on yksi tärkeä yhteistyömuoto. Tavoitteena onkin tarjota näkökulmia hyvään ja laadukkaaseen kouluvierailutoimintaan.

Tärkeä pohja oppaalle löytyy peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien kansainvälisyyskasvatukseen liittyvistä tavoitteista ja erityisesti eheyttävistä aihekokonaisuuksista. Muita oppaan taustalla vaikuttavia linjauksia ovat

esimerkiksi lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma, CONCORDin, EU:n ja Euroopan neuvoston julkilausumat sekä Unescon ja YK:n yleiset koulutusta ja kasvatusta koskevat suositukset ja tavoitteet

Opas on rakennettu niin, että ensiksi esitellään lyhyesti koko oppaan taustalla olevat kouluvierailutoiminnan eettiset pelisäännöt. Ne toimivat tiivistelmänä koko oppaan tärkeimmistä sisällöistä. Tämän jälkeen käsitellään hyvän kouluvierailutoiminnan käytäntöjä. Osio käsittää vierailujen tilaamisen, sopimisen, suunnittelun, toteutuksen ja seurannan. Sitten siirytään järjestöjen ja kouluvierailijoiden välisiin suhteisiin, joista tärkeimpinä esille nostetaan vierailijoiden rekrytointi, koulutus ja tuki. Oppaan lopusta löytyy opettajille suunnattu osio sekä palautelomakepohjia.

Kansainvälisyyskasvatus 2010 -Kansainvälisyys-

kasvatus 2010 -strategiassa kansainvälisyyskasvatus määritellään toiminnaksi, joka ohjaa yksilökohtaiseen ja yhteisölliseen globaaliin vastuuseen sekä maailmankansalaisen etiikkaan. Tämä etiikka perustuu oikeudenmukaisuuteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Kansainvälisyyskasvatukseen tulee myös tukea kasvua kriittisyyteen ja mediakriittisyyteen sekä oma-aloitteiseen toimintaan. Lisäksi kansainvälisyyskasvatukseen kuuluu kansallisen ja kansainvälisen kulttuurisen vuorovaikutuksen edistäminen sekä niihin tietoihin ja taitoihin kasvattaminen, joiden avulla voi ymmärtää maapallon luonnonresurssien rajallisuutta sekä globalisoituvaa taloutta ja sen seurauksia.

2.

Kouluvierailutoiminnan pelisäännöt

1. LUOTETTAVA TOIMINTA

Kouluvierailun eettisyyden toteutumisen edellytyksenä on, että pyritään kaikin puolin mahdollisimman hyvään, totuudenmukaiseen, luotettavaan ja rehelliseen kanssakäymiseen ja toimintaan. Kouluvierailun toteutumisen edellytyksenä on lisäksi koulun sääntöjen noudattaminen sekä oppilaiden oikeuksien kunnioittaminen. Kouluvierailijaa koskee myös vaitiolovelvollisuus oppilaita koskevista luottamuksellisista asioista.

2. ESITYKSEN JA MATERIAALIN LUOTETTAVUUS

Järjestön ja vierailijan on huolehdittava esityksen, tiedon, perusteluiden ja materiaalin luotettavuudesta ja ajanmukaisuudesta. Tämän tavoitteen toteutuminen varmistetaan riittäväällä ja jatkuvalla vierailijoiden koulutuksella. Tavoitteena on mahdollisimman todenmukainen tiedon jakaminen ja toisaalta järjestön oman sitoutuneisuuden ja arvopohjan esille tuominen.

3. OBJEKTIIVISUUDEN TAVOITTELU

Kouluvierailun yhtenä haasteena on objektiivisuus, sillä kouluvierailijan on käsiteltävän aiheen mahdollisesta laajuudesta huolimatta tehtävä sisällöllisiä rajauksia; monimutkaisista ilmiöistä on mahdotonta tuoda esiin kaikkia näkökulmia. Vaikka subjektiivisuus on kouluvierailuissa aina läsnä, tulee omien arvojen ja asenteiden tunnistamiseen, erittelyyn ja kriittiseen arviointiin kuitenkin pyrkiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vierailija kertoo selkeästi, kenen näkökulmasta puhuu. Järjestöjen toiminnassa korostetaan usein tietynlaista arvopohjaa ja järjestöllä on oikeus tuoda nämä painotukset esille kouluvierailun yhteydessä.

4. KRIITTISYYS

Kouluvierailussa on olennaista tuoda esille se, että tietoon tulee yleensäkin suhtautua kriittisesti ja kyseenalaistaen. Eettinen kouluvierailu tarkoittaa-kin sitä, että kouluvierailija kykenee myös tarvittaessa kertomaan, mistä lähteestä hänen tietonsa ovat peräisin. Lähteiden näkyminen on oleellista, sillä lähteet ovat esityksen tietojen ja perustelujen tukena ja niiden perusteella oppilaat voivat saada selville, minkälainen taho materiaalin on tuottanut. Vierailijan tulee ilmoittaa myös siitä, jos lainaa suoraan jonkin muun järjestön tai muun toimijan tuottamia materiaaleja tai harjoituksia.

5. AIHEEN KÄSITTELY JA JÄLKITYÖSTÖ

Kouluvierailijan tulee pyrkiä luomaan tunnille myönteinen ja innostava ilmapiiri. Hänen velvollisuutenaan onkin suunnitella vierailunsa siten, että oppilaille jää mielikuva paremman tulevaisuuden toivosta ja heidän omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Kouluvierailun tarkoituksena on käsitellä aiheita totuudenmukaisesti, mutta vaikeiden asioiden käsittelemisen jälkeen on hyvä tuoda esiin ratkaisumahdollisuuksia. Opettajaa tulee kannustaa aiheen jälkityöstöön muilla oppitunneilla. Järjestö voi tarjota lisämateriaalia, jonka avulla opettaja voi purkaa käsiteltyjä aiheita vierailun jälkeen.

6. MONINAISUUDEN KUNNIOITUS

Vierailijoiden tulee kunnioittaa oppilaiden kaikenlaista moninaisuutta. Kouluvierailijan on pidettävä mielessään se, että osalla oppilaista voi olla hyvinkin läheisiä kokemuksia kouluvierailussa käsitellyistä aiheista. Myös oppilaiden tulee käyttäytyä vierailijaa kohtaan kunnioittavasti.

7. EI MARKKINOINTIA TAI PIILOVIESTINTÄÄ

Edellytys eettiselle kouluvierailutoiminnalle on se, ettei vierailuun sisälly piiloviestintää, eikä kouluvierailun ensisijaisena tavoitteena ole järjestön jäsenhankinta tai markkinointi. Oppilaille on kuitenkin hyvä kertoa siitä, miten he voivat vaikuttaa ja osallistua, ja tällöin on mielekästä esitellä myös järjestöjen toimintaa.

8. VETOOMUKSET JA ADRESSIT

Vetoomusten ja adressien tuomisessa kouluihin tulee muistaa, että oppilaiden pitää kyetä ymmärtämään adressin tai vetoomuksen sisältö ja tarkoitus. Kouluvierailijan tulee myös varmistaa opettajalta tai rehtorilta koulun ja vanhempien kanta vetoomuksiin ja adresseihin. Oppilaille tulee tehdä selväksi, että allekirjoittaminen on täysin vapaaehtoista. Oppilaille tulee myös kertoa selkeästi se, mitä adressilla tai vetoomuksella tehdään, ja mitä sillä voidaan parhaimmillaan saada aikaan. Adressit ja vetoomukset voivat olla hyvä tapa konkretisoida erilaisia vaikutusmahdollisuuksia.

9. KUVAAMINEN JA KUVIEN KÄYTTÖ

Kuvien käytössä tulee muistaa, että kuvat valitaan perustellusti. Kuvien valinnassa, käytössä ja kuvaamisessa tulee välttää kaikenlaista syrjintää sekä stereotyyppien luomista ja vahvistamista. Jos kouluvierailija haluaa ottaa kuvia oppilaista, oppilaiden yksityisyyttä ja arvokkuutta tulee kunnioittaa. Ennen kuvaamista vierailijan tulee varmistaa, mitä koulun omissa säännöissä määrätään kuvaamisesta. Oppilaita saa kuvata vain heidän omalla ja opettajan luvalla, ja alaikäisten kohdalla tarvitaan myös huoltajan suostumus. Kaikissa tapauksissa tulee varmistaa, että oppilas ymmärtää mihin tarkoitukseen kuvaa käytetään.

10. KOULUVIERAILIJOIDEN KOULUTUS JA TUKEA

Kouluvierailutoimintaan liittyy oleellisesti myös se, että järjestöt tarjoavat kouluvierailijoille asianmukaista koulutusta ja tukea. Koulutuksessa vierailijat tulee perehdyttää kouluvierailutoiminnan käytäntöihin, sisältöihin ja menetelmiin sekä kyseisen järjestön toimintaan. Järjestön tulee tarjota myös jatkokoulutusta niin, että kouluvierailijat saavat ajankohtaista tietoa ja pystyvät siten kehittämään asiantuntijuuttaan kouluvierailijoina.

11. KOULUVIERAILIJA JÄRJESTÖN EDUSTAJANA

Kouluvierailija on vierailulla aina järjestönsä ja usein koulun näkökulmasta myös koko kansalaisjärjestökentän edustaja. Siksi vierailijan tulee sitoutua yhteisiin pelisääntöihin ja sopimukseen ja toimia niiden mukaisesti. Kouluvierailijan velvollisuutena on kysyä hänelle epäselvistä ja häntä askarruttavista asioista. Vierailijan tulee ilmoittaa järjestölle tekemistään kouluvierailuista sekä antaa niistä palautetta. Hänen kannattaa myös hyödyntää järjestön tarjoamia tuki- ja ohjausmahdollisuuksia sekä saamaansa palautetta kehittyäkseen kouluvierailijana. Kouluvierailijan tulee myös ilmoittaa, jos hän lopettaa vierailijana toimimisen tai jos hän ei voi toimia yhteisten sopimusten ja sääntöjen mukaisesti.

3.

Hyviä kouluvierailukäytäntöjä

3.1 TILAUSPYYNTÖKÄYTÄNNÖT JA KOULUVIERAILUISTA SOPIMINEN

JÄRJESTÖN tulee huolehtia siitä, että kouluvierailujen toteuttamisen vastuista on sovittu ja että kouluvierailutoimintaan on varattu riittävästi resursseja. Järjestön koulutustoiminnasta vastaavan henkilön tulee selvittää kouluvierailijalle, minkälaiset tilauspyyntökäytännöt järjestöllä on. Kouluvierailijan tulee olla selvillä siitä, miten vierailu tilataan sekä siitä, miten vierailupyynnöt ja toteutuneita vierailuja seurataan. Järjestön on selvitettävä kouluvierailijalle myös vierailusta mahdollisesti maksettava palkkio sekä vierailusta koituvien kustannusten laskutuskäytännöt.

Järjestöllä on hyvinkin erilaisia tilauspyyntökäytäntöjä. Järjestöt hoitavat kouluvierailutoiminnasta tiedottamisen ja markkinoinnin monia väyliä pitkin. Koulut kokevat järjestökentän usein hyvin hajanaiseksi ja kouluvierailijoiden yhteystietojen saamisen hankalaksi. Tämän vuoksi järjestöjen kannattaa tehdä yhteistyötä kouluvierailujen markkinoinnissa. Järjestöjen kannattaa myös suunnitella yhteistyötä opetustoimen kanssa, koska opetustoimella on kattavat yhteydet kouluihin ja opettajiin, ja koska se hallitsee kouluille suunnatun tiedottamisen. Opetustoimen kautta saadaan selville myös se, miten kouluvierailut tukevat mielekkäimmällä tavalla kunnan ja koulujen kansainvälisyyskasvatusta.

Kouluvierailun tilaaja ja tilauksen vastaanottaja sopivat yhdessä käytännön asioista ja kouluvierailun sisällöstä sekä siitä, mitä ajan ja resursien puitteissa on mahdollista toteuttaa. Mikäli oman järjestön tarjonta ei vastaa tilaajan toiveita, on hyvä tarjota muiden järjestöjen palveluita. Vierailusta sovittaessa on hyvä myös muistuttaa, että opettaja on vastuussa oppilaistaan ja läsnä luokassa koko kouluvierailun ajan. Järjestön tulee osaltaan huolehtia siitä, että luvatut kouluvierailut toteutuvat.

Kouluvierailua sovittaessa tulee selvittää:

- mitkä ovat järjestön keskeiset kouluvierailukäytännöt.
- minkälaisista aiheista järjestö tekee vierailuja.
- onko vierailutoiminta maksullista vai maksutonta.
- mikä on vierailun tarkka ajankohta ja kesto sekä mitkä ovat koulun ja opettajan yhteystiedot.
- minkälaiselle kohderyhmälle vierailu pidetään ja kuinka paljon oppilaat jo tietävät aiheesta.
- mitkä ovat vierailun aiheet, valitut näkökulmat, rajaukset sekä käytettävät menetelmät.
- minkälaisessa tilassa vierailu pidetään ja minkälaiset laitteet ovat käytettävissä.
- milloin vierailu viimeistään varmistetaan.
- haluaako opettaja orientoivia etukäteistehtäviä tai jälkityöstömateriaalia.

3.2 Opetussuunnitelmien huomioiminen

SEKÄ perusopetuksen että lukiopetuksen opetussuunnitelmissa otetaan huomioon vahvasti kansainvälisyyskasvatukselle tärkeät arvot ja aiheet, ja kouluvierailun suunnittelun lähtökohtana tuleekin olla valtakunnallisten opetussuunnitelmien sisältö. Vierailun tavoitteet on hyvä asettaa siten, että ne sopivat opetussuunnitelmien arvopohjaan, tavoitteisiin ja aihekokonaisuuksiin. Tästä on hyvä kertoa myös opettajille. Lisäksi opettajille voi mainita sen, että järjestöjen tekemät kouluvierailut ovat oiva mahdollisuus toteuttaa opetussuunnitelman vaatimia aihekokonaisuuksia. Kouluvierailut eivät siis ole irrallisia tai ylimääräisiä kevennyksiä, vaan opetusta tukevia ja eheyttäviä oppimistahtumia.

Aihekokonaisuuksilla tarkoitetaan kasvatuksen ja opetuksen keskeisiä painopistealueita, joiden tarkoituksena on toimia opetusta eheyttävinä teemoina. Opetussuunnitelmissa vaaditaan, että näiden aihekokonaisuuksien tavoitteet ja sisällöt sisältyisivät useisiin eri oppiaineisiin. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2004) määritellään yleisesti, että opetuksen tulisi edistää vastuullisuutta, suvaitsevuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä. Perusopetuksen arvopohja perustuu ihmisoikeuksille, tasa-arvoon, demokratiaan, monikulttuurisuuden hyväksymiseen sekä luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttämiseen. Nämä tavoitteet kansainvälisyyskasvattajien onkin helppo integroida oman vierailunsa pohjaksi.

Perusopetuksen opetussuunnitelman aihekokonaisuudet:

1. Ihmisenä kasvaminen
2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
3. Viestintä ja mediataito
4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
6. Turvallisuus ja liikenne
7. Ihminen ja teknologia

Lukio-opetuksen aihekokonaisuuksien (Opetushallitus 2003) sisältö on hyvin samantapainen perusopetuksen vastaaviin kokonaisuuksiin nähden. Lukio-opetuksen aihekokonaisuudet ovat aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, teknologia ja yhteiskunta sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Suurin ero aihekokonaisuuksien välillä on siinä, että lukiossa kokonaisuuksia käsitellään syvällisemmin ja käsitteellisemmällä tasolla.

Kouluvierailujen tarjontaa tulee suunnata myös ammatillisiin oppilaitoksiin. Ammatillisissa perustutkinnoissa opiskellaan suurinta osaa samoista yleissivistävistä aineista kuin lukiossakin. Tämän vuoksi esimerkiksi yhteiskuntatiedon aiheita käsittelevää kouluvierailua voi markkinoida sekä lukioihin että ammattikouluihin. Ammatillisten perustutkintokoulutusten opetussuunnitelmien tavoitteisiin kuuluu lisäksi yhteisiä painotuksia, joissa otetaan esille usein esimerkiksi kansainvälisyyden ja kestävän kehityksen tavoitteet.

3.3 KOULUVIERAILUJEN SUUNNITTELU JA TAVOITTEET

JÄRJESTÖJEN käytännöt kouluvierailujen suunnittelun toteuttamisessa vaihtelevat. Suunnittelun alussa päätetään tilaisuuden tavoite. Näiden yleisten tavoitteiden pohjalta muodostetaan vierailun sisältö, rakenne ja menetelmät. Suunnitteluvaiheessa kannattaa pitää mielessä yhtäältä se, mitä vierailulla halutaan saada aikaan järjestön kannalta, ja toisaalta se, mitä opettaja toivoo vierailulta. Vierailun tavoitteena voidaan pitää esimerkiksi uusien ja ajankohtaisten tietojen tai taitojen jakamista ja hankkimista, vaikutusmahdollisuuksien esittelyä tai kriittiseen ajatteluun ja toimintaan kannustamista.

Hyvän vierailun rakentamiseksi ei ole yhtä oikeaa tapaa, ja jokaisella kouluvierailijalla on oma persoonallinen tapansa lähestyä opetustilannetta. Kouluvierailun sisältöön ja tyyliin vaikuttavatkin vierailijan omat vahvuudet sekä vierailijan osaaminen ja asiantuntijuus. Kouluvierailun sisällöt ja menetelmät tulee sovittaa vastaamaan opettajien toivomuksia, odotuksia ja tarpeita siinä määrin kuin se on mahdollista.

Kouluvierailu kannattaa suunnitella sisällöltään yhteensopivaksi sekä opetussuunnitelman että oppitunneilla käsiteltävien teemojen kanssa. Etukäteen tuleekin miettiä, minkä eri oppiaineiden sisältöjä vierailulla voitaisiin hyödyntää ja miten eri oppiaineita olisi mahdollista integroida monipuoliseksi kokonaisuudeksi. Vierailun suunnittelussa on hyvä huomioida oppilaiden ennakkotiedot ja -taidot aiheesta, koska tällöin oppilaat voivat yhdistää uuden tiedon jo tuttuihin asiasisältöihin.

Kouluvierailun sisältöjen ja menetelmien suunnittelussa on otettava huomioon oppilaiden luokka-aste ja ikä sekä psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen vaihe. Mitä nuoremmista oppilaista on kyse sitä yksinkertaisempaa kieltä ja harjoituksia tulee käyttää. Kouluvierailujen tavoitteena on pyrkiä havainnolliseen esitystapaan siten, että menetelmät valitaan oppilaiden luokka-asteen perusteella.

Osallistavat menetelmät kannustavat kriittisyyteen, tiedolliseen ja tunnepitoiseen ajatteluun, kokemusten ja mielipiteiden erilaisuuden hyväksymiseen sekä jatkuvaan oppimisprosessiin. Osallistavien menetelmien tehokkuus perustuu siihen, että oppilaat saavat itse olla aktiivisia toimijoita. Tällöin oppilaille ei anneta valmiita vastauksia ja tietoja, vaan heiltä edellytetään aktiivisuutta ja yhteistyötä muiden oppilaiden kanssa. Oppimiselle ja ajatusten kehittymiselle luodaan hyvät olosuhteet silloin, kun oppilaat saavat osallistua itse tiedon tuottamiseen, esimerkiksi keskustelujen tai ryhmätöiden kautta.

Kouluvierailuissa käytettävissä menetelmissä ja harjoituksissa on useita haasteita, joihin vastaaminen vaatii pedagogista ymmärrystä. Kouluvierailuun toteuttamiseen valittavista menetelmistä tulee huomioida se, että ne edesauttavat vierailulle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Ongelmia voi syntyä, jos oppilaat kokevat tehtävät epäselviksi tai jos kouluvierailija ei ole antanut riittävää ohjeistusta. Joskus valmiiden harjoitusten vaarana ovat niiden monimutkaiset säännöt ja tehtävät sekä aikaavievät valmistelut. Onkin hyvä suosia yksinkertaisia ja tuttuja osallistavia menetelmiä, jotka niin kouluvierailija kuin oppilaatkin kokevat mielekkäiksi. Useat järjestöt ovat koonneet menetelmäoppaita osallistavista harjoituksista. Lisäksi järjestöjen on hyvä tarjota koulutusta osallistavien menetelmien hyödyntämiseen.

Toiminnallisten harjoitusten haasteena on myös se, että tehtävän merkitys voi jäädä avoimeksi, jos itseisarvona pidetään toiminnallisuutta sinänsä. Harjoitusten suunnittelussa onkin huomioitava, että harjoituksiin on sisällytetty kansainvälisyyskasvatukseen liittyviä tavoitteita ja että tehtävän merkitys tuodaan esille selkeästi. Lisäksi tulee huomioida, että tehtävä ei saa jäädä vain ideatasolle, vaan sen tulee antaa oppilaalle myös konkreettisia

näkökulmia. Kouluvierailijan kannattaa myös pyrkiä käyttämään havainnollistavaa materiaalia, kuten kuvia, lehtileikkeitä tai musiikkia. Esimerkit ja oikeat elämäkokemukset ovat suositeltavia, sillä niiden avulla aiheesta saadaan helpommin lähestyttävä.

Kansainvälisyyskouluttaja kohtaa erilaisia ryhmiä, jotka koostuvat erilaisista oppijoista. Kouluvierailijan tulee kunnioittaa kaikkea moninaisuutta, ja tämän tulee näkyä vierailussa. Kun kouluvierailu pidetään erityisoppilaille, opettajan neuvot ja yleisön tarpeet on syytä huomioida tavallista tarkemmin. Oppilaiden yksilölliset erot ja erilaiset oppimistyyliä on myös hyvä ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon. Kun kouluvierailu on rakennettu monipuolisista elementeistä ja siten, että oppilaat voivat käyttää eri aisteja, oppimisprosessi tehostuu huomattavasti.

Koska kouluvierailu kestää usein vain lyhyen ajan, aikataulutetun tuntisuunnitelman tekeminen on hyvin oleellista. Aikatauluun on hyvä jättää riittävästi aikaa keskusteluille, kysymyksille ja harjoitusten purkamiselle. Hyvätkin osallistavat menetelmät voivat mennä hukkaan, jos niiden purkamiseen ja tarkoituksen selventämiseen ei jää tarpeeksi aikaa. Suunnitelmaa voi käyttää vierailun aikana apuvälineenä ja muistin virkistäjänä. Suunnitelmaan merkitään myös se, mitä opetusmenetelmiä käytetään ja miten tarkasteltuja aiheita voi havainnollistaa.

Kouluvierailijan kannattaa varautua siihen, että kaikki ei aina sujukaan suunnitelmien mukaan. Etukäteen voi miettiä, mitä voi jättää pois ja mitä voi lisätä, jos tunti ei etene ajallisesti suunnitellun mukaisesti. Varasuunnitelmaa varten on hyvä valmistella muutamia leikkejä, tehtäviä tai harjoituksia, joiden avulla kouluvierailun sisältöä ja painopistettä voi helposti muuttaa. Lisäharjoituksilla voi myös pyrkiä innostamaan passiivista luokkaa. Kouluvierailijan tulee varautua myös kertomaan lisää, tiivistämään ja vastaamaan vaikeisiin kysymyksiin.

Kouluvierailun huolellinen suunnittelu ja vierailun yksityiskohdista sopiminen tilaajan kanssa ovat avain onnistuneen kokonaisuuden luontiin. Kaikkein ei ole kuitenkaan mahdollista varautua. Materiaalien ja menetelmien riittävyden ja toimivuuden varmistaminen minimoi kouluvierailijasta johtuvat yllätykset. Mahdollisten aikataulumuutosten ja muiden yllätysten

varalta kouluvierailijan tulee olla paikalla hyvissä ajoin, jotta muutoksiin ehditään sopeutua. Myös luokasta nousevat yllättävät asiat, esimerkiksi erilaiset ennalta arvaamattomat ennakkoluulot, asenteet ja odotukset voivat vaikuttaa vierailun kulkuun.

Suunnittelijan muistilista :

- Selvitä kouluvierailun tavoitteet ja huomioi opettajan odotukset.
- Integroi vierailun sisältö oppiaineisiin ja huomioi kohderyhmä.
- Pohdi vierailun tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaiset menetelmät.
- Huomioi erilaiset oppijat ja moninaisuus luokassa.
- Tee aikataulutettu tuntisuunnitelma.
- Mieti myös varasuunnitelma sekä vaihtoehtoisia ja ylimääräisiä tehtäviä.

3.4 YKSITTÄISEN KOULUVIERAILUN RAKENTAMINEN

YLEISESTI esityksen rakenne noudattaa kaavaa, jossa aluksi herätellään aiheeseen, sitten syvennyttään aiheeseen ja lopuksi vedetään yhteen käsitellyt asiat. Vierailu kannattaa aloittaa yleisölle tutuista asioista ja edetä vähitellen uusiin ja vieraampiin aiheisiin. Aluksi vierailija esittelee itsensä ja järjestönsä. Vierailun alussa tarkoituksena on luoda yhteys oppilaisiin ja motivoida heitä vierailun aiheisiin. Aloitus kannattaa suunnitella kiinnostavaksi, jotta oppilaat saadaan aktivoitua. Esimerkit elävästä elämästä, tarinat ja leikit ovat hyviä keinoja johdatella aiheeseen. Aloituksen virikkeet kannattaa kuitenkin sitoa hyvin yhteen muuhun vierailun ohjelmaan sekä muistaa harjoituksen tarkoitus. Esimerkiksi tarinan merkityksen voi laajentaa koskemaan yleisempää kontekstia tai osoittaa tarinan yhteydet johonkin muuhun ilmiöön.

Seuraavaksi käsitellään vierailun pääsisältö ja -aiheet. Toimiva ja aktiivoina vierailu perustuu ensisijaisesti osallistaviin menetelmiin sekä aiheen käsittelyyn tunteiden ja kokemusten kautta. Vierailussa on tärkeää keskittyä tavoitteen kannalta merkittävimpiin seikkoihin. Esimerkiksi jos vierailun tavoitteena on tukea oppilaiden itsenäistä ajattelua, niin on hyvä pyrkiä keskusteluun ja kysymyksiin alusta lähtien. Toiminnallisten harjoitusten jälkeen aihetta on hyvä sitoa tiedolliseen opetukseen. Vierailijan kannattaa miettiä tarkkaan, kuinka laajasti aihetta ehtii tarkastelemaan ja kuinka montaa näkökulmaa on järkevä tuoda esille.

Innostunut ja asiastaan kiinnostunut vierailija saa oppilaat helpommin mukaansa. Oma aihettaan tulee pitää tärkeänä, mutta oppilaiden esittämiä mielipiteitä tulee myös kuunnella tarkasti. Lisäksi vierailun aikana on hyvä pitää mielessään myös ei-verbaalinen viestintä, joka vaikuttaa hyvin vahvasti viestin ymmärtämiseen. Toisin sanoen myönteiset eleet ja ilmeet, katsekontakti ja tilan käyttö edesauttavat viestin perille menoa ja tekevät esityksestä miellyttävämmän seurata. Vierailijan on niin ikään hyvä muistaa puhua aiheestaan johdonmukaisesti, selkeästi ja rauhallisesti. Kouluvierailijan tulee perustella väitteensä sekä selittää vaikeat asiat ja käsitteet ymmärrettävästi. Tärkeää on myös pyrkiä olemaan oma itsensä ja hyödyntää omia vahvuuksiaan.

3. Hyviä kouluvierailukäytäntöjä

VIERAILUN TEEMA: Pakolaisuus

KOULU/LUOKKA: 9. luokka

AJANKOHTA JA KESTO: 10.12.2009 klo 9.00–10.30

AIKA	TAVOITTEET	MITÄ JA MITEN (MENETELMÄT)	MATERIAALIT	MUUTA HUOMIOITAVAA
9.00 – 9.15	Yhteyden luomisen oppilaisiin ja ryhmän motivoiminen.	Pyydä oppilaita asettumaan mielipidejanalle eri väitteistä	Esimerkkiväitteitä: – Suomeen pitäisi ottaa enemmän pakolaisia. – Suomessa on enemmän elintason pakolaisia. – Suomeen pitäisi ottaa vain sellaisia pakolaisia, joista on hyötyä Suomen kansantaloudelle.	Kysy muutama lyhyt kommentti mielipiteiden perusteiksi.
9.15 – 9.45	Tunteisiin vetoaminen.	Jaa oppilaille paperi johon on piirretty matkalaukun ääriiviivat ja kerro, että heillä on kolme minuuttia aikaa piirtää laukkuun viisi esinettä jotka he haluavat ottaa mukaan, kun joutuvat jättämään kodin ennalta arvaamattomaksi ajaksi ja lähtemään jonnekin ennalta tuntemattomaan paikkaan. – Kirjaa taululle, minkä tyyppisiä valintoja tehtiin. Pohtikaa mihin valinnat perustuivat. – Näytä katkelma DVD:stä, joka käsittelee pakolaisuutta.	– Paperia ja kyniä – DVD	
9.45– 10.15	Tiedolliseen puoleen tutustuminen	Tutustuta oppilaita maahanmuuttajien statuksiin harjoituksen kautta. Harjoituksessa luetaan ensin kuvauksia erilaisten statusten perusteista (esim. turvapaikanhakija) ja sitten luetaan katkelmia ihmisten tarinoista ja päätellään niiden perusteella heidän statuksensa.	Katkelmia ihmisten tarinoista tai elämäntarinoista	
10.15 – 10.25	Yhteenveto	Käy läpi esiin tulleita asioita, mainiten myös oppilaiden omia ajatuksia.		
10.25 – 10.30	Tulevaisuuden toiminta	– Anna lista Internet-linkeistä ja kirjoista, joissa on pakolaisuuteen liittyviä teemoja. – Anna lista sellaisten kansalaisjärjestöjen yhteystiedoista, jotka ovat tekemisissä pakolaisuuden kanssa	Yhteystieto- ja linkki-listat	

Kouluvierailijan on hyvä pyrkiä vuorovaikutteiseen esitykseen. Tällöin hän ottaa kontaktin oppilaisiin, osaa kuunnella oppilaita ja reagoi heidän kysymyksiinsä tai väitteisiinsä. Oppilaita on myös hyvä kannustaa omien kokemusten kertomiseen. Vuorovaikutuksen edistämiseksi vierailijan kannattaa valmistella kysymyksiä ja harjoituksia, joilla hän voi aktivoida yleisöä. Vuorovaikutteisuuden kuuluu myös se, että kouluvierailija pystyy joustamaan esityksessään, jos valittu lähestymistapa tai harjoitus ei toimikaan. Kouluvierailun tavoitteena onkin tarjota ennen kaikkea myönteisiä kokemuksia, ja siksi on tärkeää vastata oppilaiden toiveisiin ja reaktioihin.

Oppilaiden esittämät kysymykset ovat aina hyvä merkki. Vierailijan tulee kuunnella kysyjää ja pyytää tarvittaessa tarkennusta. Oppilaiden tulee saada kysymyksiinsä selkeitä ja lyhyitä vastauksia, mutta kouluvierailijan ei tarvitse olla asiantuntija kaikkien kysymysten kohdalla, vaan oman tietämättömyytensä voi myöntää. Kysymyksen voi myös kääntää luokalle tai vierailija voi luvata selvittää asian. Opettajalle voi antaa myös aiheeseen liittyvää jatkokyöstömateriaalia, jonka avulla aiheen käsittelyä voi myöhemmin syventää.

Mikäli keskustelu ajautuu sivuseikkoihin, kouluvierailijan pitäisi pyrkiä ohjaamaan keskustelun suuntaa aiheen kannalta tärkeisiin kysymyksiin. Myös kouluvierailijan itsensä tulee olla aktiivinen keskustelussa, ja oppilaille kannattaa esittää vaihtoehtoisia näkemyksiä pohdittavaksi. Virheellisiä käsityksiä voi hienovaraisesti yrittää oikaista, mutta se kannattaa tehdä kysymysten ja vastaväitteiden kautta. Vierailijan on aina hyvä suhtautua kannustavasti oppilaiden osallistumiseen ja kysymyksiin.

Jos oppilaat käyttäytyvät levottomasti tai häiritsevät tunnin kulkua, opettajan on syytä puuttua tilanteeseen. Varmista opettajalta etukäteen, että hän on läsnä luokassa koko vierailun ajan. Kouluvierailu on osa tavalista koulupäivää ja siihen pätevät samat koulusäännöt kuin muuhunkin opetukseen. Näin ollen oppilailta voikin edellyttää hyvää käytöstä, ja tarpeen vaatiessa vierailija voi pyytää opettajaa puuttumaan tilanteeseen.

Vierailun lopussa on hyvä jättää tarpeeksi aikaa oleellisimpien seikkojen kertaamiseen ja kysymysten esittämiseen. Loppu on suositeltavaa suunnitella siten, että koko vierailusta jää myönteinen mielikuva. Vierai-

lijan on aina hyvä korostaa osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia, ja erilaisia vaikuttamiskanavia tulee tarkastella yhdessä oppilaiden kanssa. Positiivinen lopetus on edellytys hyvälle kouluvierailulle. Vierailun lopuksi kouluvierailija kiittää luokkaa ja opettajaa.

Hyvä kouluvierailija

- luo aluksi yhteyden oppilaisiin ja motivoi oppilaita vierailun aiheisiin
- käsittelee aiheita syvällisesti kannustaen oppilaita osallistumaan
- luo vierailusta vuorovaikutteisen ja innostavan
- pyrkii keskusteluun
- esittelee oppilaille vaikutusmahdollisuuksia
- kertoo lopussa keskeisimmät asiat
- jättää vierailusta myönteisen mielikuvan.

3.5 SEURANTA JA PALAUTE

KOULUVIERAILUKÄYTÄNTÖJÄ, vierailijoiden rekrytointia ja koulutusta tulee arvioida jatkuvasti. Myös itse vierailuista on hyvä kerätä palautetta. Arviointia voi tehdä järjestön kouluvierailuvastaava: Ovatko vierailukäytännöt sujuvia? Sujuvatko yksittäiset vierailuprosessit sovittujen käytäntöjen mukaan? Vierailun tilaaja voi antaa palautetta siitä, saiko hän sitä mitä tilasi. Oppilailta voi puolestaan kysyä, oliko vierailu mielekäs, sainko uutta ajateltavaa ja opinko uutta. Jos kouluvierailussa oli mukana kaksi henkilöä, he voivat arvioida vierailun sujumista toistensa näkökulmasta.

Kouluvierailijan omat näkemykset vierailusta ovat tärkeitä. Kouluvierailutoiminnan kehittämiseksi onkin tärkeitä kerätä kirjallista palautetta myös vierailijoilta (ks. liite 2). Itsearviointi on tärkeitä vierailijalle myös oman toiminnan kehittämiseksi.

Kouluvierailijan on hyvä myös pohtia yleisemmin sitä, miten järjestö voisi kehittää kouluvierailutoimintaansa, miten se voisi tukea ja helpottaa kouluvierailijan työtä sekä sitä, miten kouluvierailijoiden koulutusta tulisi kehittää, jotta se vastaisi paremmin heidän tarpeitaan ja koulujen todellisuutta. Kouluvierailijat voivat myös jakaa kokemuksiaan muiden vapaaehtoisten ja järjestön koulutustoiminnasta vastaavan henkilön kanssa. Tästä vuorovaikutuksesta voi saada uusia ajatuksia ja vertaistukea, joiden kautta koko järjestön kansainvälisyyskasvattajat oppivat yhdessä.

Vierailun tilaajan ja oppilaiden palaute on oleellista toiminnan kehittämisen kannalta. Palautetta vierailusta voi pyytää monella lailla ja monesta eri näkökulmasta. Suullinen palaute voidaan pyytää vierailun päätteeksi. On hyvä muistaa, että tällöin palaute ei koske oppimista eikä vierailun vaikuttavuutta vaan lähinnä sen hetkistä tunnetilaa. On myös tiedostettava, että oppilasryhmän sosiaalinen paine ei välttämättä aina anna tilaa todellisille ajatuksille palautteen annossa. Palautetta voidaan myös pyytää vierailun päätteeksi toiminnallisin menetelmin, esimerkiksi pyytämällä oppilaita arvioimaan vierailua erilaisten väittämien ja ”hyvä - paljon parannettavaa” -janan avulla. Toiminnan kehittämisen kannalta on parempi kerätä oppilailta kirjallista palautetta. Tätä varten järjestö voi käyttää esimerkiksi tämän oppaan lopusta löytyvää kouluvierailuja varten suunniteltua palautelomakepohjaa (ks. liite 3).

Myös vierailun tilaajalta tulee pyytää palautetta jälkikäteen (ks. liite 4). Opettajalta voidaan kysyä, vastasiko vierailu odotuksia ja oliko vierailussa jotain, mitä kannattaisi muuttaa. Nämä kirjalliset palautteet on hyvä arkistoida, jotta niihin voidaan toiminnan kehittämistä suunniteltaessa ja toteutettaessa palata. On hyvä muistaa, että vain yhden palautteen vuoksi ei toimintaa kannata lähteä radikaalisti muuttamaan. Palautteiden viesti on usein ristiriitaista: joku koki asian maailman tylsimmäksi, kun taas toinen jäi kaipaamaan mielenkiintoisesta aiheesta vielä lisää tietoa.

Palautetta voidaan pyytää myös vierailijasta. Mikäli vierailija ei ole

toiminut eettisesti pelisääntöjen mukaan, asiaan on puututtava järjestön sisällä. Sitoutumattomuus yhteisiin toimintatapoihin ja pelisääntöihin voi johtaa siihen, että vierailijalla ei ole oikeutta toimia järjestön nimissä kouluvierailijana. Ongelmatilanteet kannattaa usein ratkaista järjestön johdossa. On tärkeää muistaa, että kouluvierailujen seuranta toteutetaan toiminnan laadun varmistamiseksi ja sen kehittämiseksi. Asiattomasti toteutettu kouluvierailu ei vaikuta ainoastaan kyseisen järjestön mahdollisuuksiin toteuttaa kouluvierailuja tulevaisuudessa vaan voi leimata muitakin järjestöjä epäluotettaviksi tahoiksi, joita ei kouluun haluta.

Kouluvierailujen tavoitteena on yleensä vaikuttaa jollakin tasolla lapsiin ja nuoriin, esimerkiksi laajentaa heidän käsityksiään globaaleista ilmiöistä. Vaikuttavuuden arviointi on yksi tapa, jonka avulla järjestö voi seurata, miten kouluvierailut ovat vaikuttaneet oppilaiden käytökseen tai ajatukseen. Yksittäisen kouluvierailun vaikuttavuuden arviointi on kuitenkin hyvin haastavaa, sillä vaikutusten luotettava arviointi vaatii systemaattista pitkittäistutkimusta. Luotettava vaikuttavuuden arviointi edellyttää lähtökartoituksen ja vierailun jälkeisen kartoituksen tekemistä oppilaiden käytöksestä tai ajattelutavoista.

Opettajat voivat toki kertoa suurpiirteisiä arvioita siitä, onko kouluvierailu esimerkiksi herättänyt keskustelua myöhemminkin tai onko jokin yksittäinen ongelma, kuten kiusaaminen tai rasistinen nimittely, vähentynyt. Loppujen lopuksi voi kuitenkin olla hankala tietää, mitkä asiat muutokseen ovat vaikuttaneet. Kouluvierailuilla voi kuitenkin olla yksilökohtaisesti suurikin vaikutus esimerkiksi oppilaan motivaatioon jatkaa aiheen pohdimista myöhemmin.

4.

Järjestön ja kouluvierailijoiden väliset suhteet

4.1 KOULUVIERAILIJOIDEN REKRYTOINTI

VIERAILIJAT ovat jokaiselle järjestölle tärkeä resurssi. Heistä tulee pitää hyvää huolta ja heidät tulee myös valita huolella. Harkittu rekrytointiprosessi, jatkuva koulutus ja vierailutoiminnan seuranta ovat tekijöitä, jotka mahdollistavat hedelmällisen yhteistyön järjestöjen ja koulujen, oppilaitosten ja muiden vierailun kohteina olevien tahojen välillä. Koska järjestöjen omat organisaatorakenteet, tavoitteet ja resurssit ovat moninaisia, ei ole yhtä aintutta oikeaa tapaa toteuttaa vierailijoiden rekrytointia. Rekrytointikanavat määräytyvät sen mukaan, keitä toimintaan halutaan mukaan.

Mikäli kouluvierailijaksi soveltuu kuka tahansa järjestön teemasta ja kouluvierailun aihealueesta kiinnostunut, voidaan rekrytointiviestiä levittää julkisessa mediassa. Järjestöt voivat myös määritellä, että vierailijoina voivat toimia vain jäsenet. Jos toimintaan halutaan tietty, suppeampi kohderyhmä, rekrytointi voidaan toteuttaa sellaisten kanavien kautta, jotka saavuttavat juuri halutun ryhmän. Kohdennettuina kanavina voivat toimia esimerkiksi järjestöjen jäsentiedotteet ja -tilaisuudet. Toimiva rekrytointikanava on myös niin sanottu puskaradio. Tällöin jo toiminnassa mukana oleva vierailija voi kertoa positiivisista kokemuksistaan omalle verkostolle ja tätä kautta innostaa uusia vierailijoita mukaan toimintaan.

Rekrytointi-ilmoituksissa on aina tärkeää määritellä, millaisia ihmisiä toimintaan halutaan mukaan. Koska kouluvierailut ovat vastuullisia, joskus haastaviakin tapahtumia, on monesti suositeltavaa, että vierailijat olisivat täysi-ikäisiä. Myös vierailuajat ovat usein määräävä reunaehto: kouluvierailut toteutetaan pääsääntöisesti koulupäivän aikana. Jo rekrytointivaiheessa on hyvä kertoa vierailijalle järjestön aiheista sekä kouluvierailukäytännöistä, mahdollisesti maksettavista korvauksista ja aiheutuvista kuluista sekä saatavilla olevasta tuesta.

Järjestöissä tulisi myös miettiä, haluavatko ne hyödyntää kouluvierailijoina vapaaehtoisia henkilöitä vai esimerkiksi työsuhteessa olevia henkilöitä. Mikäli vierailija saa toiminnastaan korvausta, hänet voidaan sitouttaa toimimaan vierailijana tietyn ajan tai tekemään sovittu määrä vierailuja. Kouluvierailijoiden kanssa tulee sopia heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Kirjallinen ohjeistus ja tarvittaessa sopimus voivat helpottaa näiden asioiden hahmottamista. Mikäli kouluvierailijalle maksetaan korvaus, järjestön on huolehdittava myös työnantajan velvoitteista. Mikäli kouluvierailijat ovat vapaaehtoisia, kannattaa varmistaa, että heidät on vakuutettu kouluvierailujen aikana. Rekrytoinnin yhteydessä vapaaehtoisen vierailijan kanssa on hyvä keskustella siitä, onko käsitys vapaaehtoistyöstä yhdenmukainen järjestön ajatuksen kanssa.

Järjestöt voivat oman toimintansa jatkuvuuden takaamiseksi vaatia tiettyjä sitoutumisehtoja myös vapaaehtoisilta kouluvierailijoilta. Nämä reunaehdot on syytä tuoda esiin jo vierailijoita rekrytoitaessa. Ensimmäinen askel vierailijoiden sitoutumiseen on laadukas koulutus, joka valmistaa vierailuihin. Myös vierailujen tueksi suunnitellut materiaalit ja jatkokoulutus sekä säännöllinen yhteydenpito vierailijoihin tukevat heidän sitoutumistaan järjestön kouluvierailutoimintaan.

4.2 KOULUVIERAILIJOIDEN KOULUTUS JA TUKEA

KOULUVIERAILIJOILLE tulee tarjota tukea, ohjausta ja koulutusta. Kouluvierailujen yhteyshenkilön tuki, sähköpostilistat, aluetapaamiset ja jatkokoulutukset ovat hyviä tukimuotoja. Järjestön tulee huolehtia myös riittävästä tukimateriaaleista sekä siitä, että materiaalit ja kouluvierailujen sisällöt ovat ajan tasalla. Järjestön tehtävä on huolehtia siitä, että kouluvierailijalla on riittävä sisältöosaaminen suhteessa kouluvierailun teemaan sekä pedagogiset taidot oppitunnin pitämiseen.

Konkreettinen ja käytännöllisin tapa yhtenäisen tieto- ja taitopohjan luomiselle on toteuttaa kouluvierailijakoulutuksia. Koulutuksen suorittaneet henkilöt voivat saada todistuksen, joka voi myös toimia lupana toimia järjestön nimissä. Kouluvierailijakoulutuksissa perehdytään järjestön kouluvierailujen pelisääntöihin. Jokaisen vierailijan tulee sitoutua toteuttamaan vierailut organisaatiossa olemassa olevien tai yhdessä sovittavien

pelisääntöjen mukaisesti. Tämä takaa vierailun laadun sekä tiedon kaikille vierailun mahdollistaville tahoille siitä, mitä vierailulta voidaan odottaa. Peruskoulutuksen tulee olla suoritettu ennen kuin kouluvierailija voi lähteä kouluihin ja oppilaitoksiin.

Järjestöjen tarjoama peruskoulutus ei voi olla ajallisesti ja sisällöllisesti kovinkaan laaja, minkä vuoksi jokaisen kouluvierailijan on täydennettävä osaamistaan ja kokemustaan vieraillemalla. Hyväksi vierailijaksi tullaan vain kokemuksen kautta. Hyvä käytäntö on aloittaa kouluvierailut toisen, kokeneemman henkilön parina. Kun kokemusta ja varmuutta yhteisten vierailujen jälkeen karttuu, voidaan vierailuja lähteä toteuttamaan myös yksin.

Koska perustietojen tulee olla ajantasaisia, vierailijoiden peruskoulutuksen ohella on tärkeää järjestää myös jatkokoulutuksia. Ne voivat keskittyä johonkin tiettyyn teemaan, esimerkiksi järjestön vuosittain vaihtuviin painopistealueisiin tai kampanjoihin. Monella aihealueella uutta tietoa julkaistaan jatkuvasti, ja on tärkeää, että järjestön nimissä puhuvilla on tämä tieto hallussaan.

Jatkokoulutukset toimivat myös vierailijoiden välisenä oppimisverkostona, jossa vierailijat pääsevät vaihtamaan omia kokemuksiaan ja oppimaan toisten hyvistä ja vähemmän hyvistä kokemuksista ja käytännöistä. Jatkokoulutus voidaan nähdä myös järjestön palveluna kouluvierailijoille.

5.

Tietoa opettajille kouluvierailuista

JÄRJESTÖT ovat erinomainen lisäresurssi käsitellä opetussuunnitelmien vaatimia aihekokonaisuuksia. Kouluvierailuilla on mahdollista saada opetettaviin aiheisiin uusia ja monipuolistavia näkökulmia, sillä vierailut ovat usein moni- tai poikkitieteellisiä. Järjestöjen kouluvierailijat tuovat luokkahuoneeseen oman, erilaisen asiantuntijuutensa ja usein myös uusia toiminnallisia opetusmenetelmiä. Lisäksi kouluvierailu antaa mahdollisuuden soveltamiseen ja eri aiheiden integroimiseen. Kaiken kaikkiaan kouluvierailu on erinomainen tapa toteuttaa ja tuoda esille opetussuunnitelmissa mainittuja aihekokonaisuuksia.

Vaikka kouluvierailija onkin perehtynyt vierailun aiheena olevaan teemaan syvällisesti, saattaa olla, että aihe on niin monimutkainen ja laaja, ettei hän tiedä vastauksia kaikkiin kysymyksiin tai ettei hän tunne kaikkia aiheeseen liittyviä näkökulmia. Kouluvierailut perustuvat usein keskusteluun ja niiden tavoitteena on ennemminkin saada nuoret ajattelemaan itse ja ohjata heidät lisätiedon lähteille kuin tarjota mahdollisimman paljon tietoa lyhyen vierailun aikana. Kouluvierailu voi toimia myös ajatusten herättäjänä, josta voidaan jatkaa seuraavilla oppitunneilla.

Kouluvierailun tilaajan kannattaa kertoa hyvissä ajoin ennen vierailua mahdollisimman selkeästi ja avoimesti omista ja koulunsa sekä ryhmänsä toiveista ja tavoitteista kouluvierailun suhteen. Kannattaa myös varautua siihen, että vierailijaa ei välttämättä saa juuri toivomalleen päivälle. Mahdollisista kouluvierailuun vaikuttavista taustatekijöistä on myös hyvä kertoa.

Kouluvierailun tilaajan tulee omalta osaltaan huolehtia siitä, että kouluvierailuun liittyvät käytännön asiat tulevat sovittua. Mikäli joistakin sovituista asioista ei voida pitää kiinni, tulee tilaajan ilmoittaa asiasta kouluvierailijalle. Opettajan on hyvä valmistautua opastamaan vierailijaa teknisten laitteiden käytössä.

Kouluvierailija ei ole koskaan opettajan sijainen. Opettajalla on vastuu luokasta myös kouluvierailun aikana, joten opettajan on oltava läsnä koko kouluvierailun ajan. Tällöin opettaja saa myös mahdollisuuden sitoa kouluvierailun paremmin osaksi omaa opetustaan. Opettaja on vierailun aikana vastuussa järjestyksenpidosta ja oppilaiden asiallisesta käyttäytymisestä. Opettajan on hyvä antaa vierailun jälkeen kouluvierailijalle palautetta, sillä palautteen antaminen kannustaa ja auttaa sekä vierailijaa että järjestöä kehittämään toimintaansa.

Huomioi vierailua sovittaessa:

- Kun suunnittelet kouluvierailun tilaamista, mieti mitä haluat vierailulta.
- Tutustu järjestöjen verkkosivuihin ja mieti, mikä järjestö sopii parhaiten tavoitteisiisi.
- Tilaa kouluvierailija hyvissä ajoin, sillä järjestöt eivät välttämättä pysty reagoimaan heti.
- Suunnittele kouluvierailu niin, että se on mielekkäästi järjestettävissä, eli vältä luokkien yhdistämistä ja pidä oppilasmäärä mahdollisimman pienenä.
- Ilmoita kouluvierailijalle oppilasmäärä ja oppilaiden ikätaso sekä mahdolliset muut ryhmään liittyvät erityistiedot.
- Kerro, minkälaisessa tilassa vierailu pidetään ja mitkä tekniset laitteet ovat käytettävissä,
- Ilmoitathan viipymättä kouluvierailijalle tai järjestön koulutusvastaavalle, jos sovittuihin asioihin tulee muutoksia

ITSEARVIOINTILOMAKE

Vierailijan nimi:

Koulu ja luokka:

Päivämäärä:

1. Miten kouluvierailu vastasi odotuksiasi? .....
.....
.....
.....

2. Mitä mieltä olet toteuttamasi kouluvierailun sisällöstä? Mitkä asiat kiinnostivat nuoria? Parannusehdotuksia.....
.....
.....
.....

3. Mitä mieltä olet tunnin toteuttamistavasta? Mitkä asiat ja harjoitukset toimivat? Parannusehdotuksia.....
.....
.....
.....

4. Mitä palautetta sait nuorilta? Mitä he pitivät teemasta tai kouluvierailusta? Kiinnostiko aihe heitä? Olivatko nuoret aktiivisia? Muuta? .....
.....
.....
.....

5. Muita kommentteja ja terveisiä. ....
.....
.....
.....
.....
.....

PALAUTELOMAKE

Koulu ja luokka:

Päivämäärä:

1. Arvioi vierailun antia asteikolla 1 (paljon parannettavaa) – 4 (hyvä):

a. Yleisarvio kouluvierailusta	1	2	3	4
b. Aiheen mielenkiintoisuus	1	2	3	4
c. Opetusmenetelmät ja harjoitukset	1	2	3	4
d. Oma aktiivisuuteni vierailun aikana	1	2	3	4
e. Kouluvierailu innosti jatkamaan aiheen parissa	1	2	3	4

2. Mieleni vierailusta: . . . . .
.....
.....
.....
.....
.....

3. Mitä opin ja mitä jäin pohtimaan? . . . . .
.....
.....
.....
.....
.....

4. Mitä muuttaisin vierailussa? . . . . .
.....
.....
.....
.....
.....

Kiitos palautteestasi!

PALAUTELOMAKE

Toivomme sinun vastaavan seuraaviin kysymyksiin kouluvierailun päätteeksi ja palauttamaan lomakkeen kouluvierailijalle. Palautteesi on meille tärkeä, jotta voimme kehittää kouluvierailukäytäntöjämme.

Koulu ja luokka:

Päivämäärä:

1. Mitä odotit kouluvierailulta? .....

.....

.....

.....

.....

2. Ympyröi sopiva vaihtoehto: 1 (paljon parannettavaa) – 4 (hyvä):

- a. Yleisarvio kouluvierailusta..... 1 2 3 4
- b. Kouluvierailu vastasi odotuksiani..... 1 2 3 4
- c. Arvioni harjoitusten vetämisestä. 1 2 3 4
- d. Vuorovaikutus oppilasryhmän kanssa onnistui. 1 2 3 4
- e. Kouluvierailu käsitteli nuorten kannalta keskeisiä teemoja..... 1 2 3 4
- f. Harjoitukset sopivat menetelmänä käsiteltyihin aiheisiin..... 1 2 3 4
- g. Käytetyt opetusmenetelmät sopivat kouluun. 1 2 3 4
- h. Kouluvierailu innosti jatkamaan aiheen parissa..... 1 2 3 4

3. Kommentteja ja terveisiä: .....

.....

.....

.....

.....

4. Haluatko lisämateriaalia tai tietoa järjestöstä? Haluatko, että sinuun otetaan yhteyttä esimerkiksi tässä lomakkeessa esitettyjä kommentteja koskien? Ilmoita yhteystietosi.....

.....

.....

.....

Kiitos palautteestasi!

KYLÄSSÄ KOULUSSA - järjestöjen kouluvierailuopas kansainvälisyyskasvatukseen on luotu työkaluksi edistämään kansainvälisyyskasvatusta tekevien kansalaisjärjestöjen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä. Tavoitteena on varmistaa kouluvierailujen eettisyys ja asianmukaisuus. Oppaan tarjoaman tiedon avulla järjestöt pystyvät tukemaan koulujen kansainvälisyyskasvatusta mahdollisimman hyvin ja koulut saavat järjestöjen asiantuntijuuden ja resurssit käyttöönsä entistä paremmin.

Opas on suunnattu ensisijaisesti järjestöjen käyttöön edistämään kouluvierailukäytäntöjen suunnittelua ja vierailujen onnistumista. Sitä voivat hyödyntää myös kouluvierailijat ja opettajat. Tämän lisäksi opas soveltuu hyvin tukemaan järjestöjen muuta vierailutoimintaa. Oppaan tarkoituksena on toimia ajatusten herättäjänä sekä työkaluna järjestöjen kouluvierailujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Oppaan sisällöt käsittelevätkin suuntaa-antavia pelisääntöjä, joita jokainen järjestö voi muokata omiin tarpeisiinsa sopivaksi.